

άνυφαντική ή, άμάρτ. άναφαντική Μακεδ. (Σέρρ.) άνυφαντικό τό, Πελοπν. (Λάστ.) άνυφαντικό Κρήτ. Κύθηρ. Έκ του άμάρτ. έπιθ. άνυφαντικός.

1) Θηλ. ή ύφαντική τέχνη. Συνών. άνυφαντοσύνη. 2) Ούδ., τό ύφαινόμενο επί του ύφαντηρίου ύφασμα Κρήτ.: Έχω τό άνυφαντικό μου άπάνω σέ άργαστήρι.

3) Ούδ. πληθ., ή δαπάνη της ύφάνσεως Πελοπν. (Λάστ.) Κύθηρ.: Άσμ.

Όμοια ήτανε σάν τ' άλλο, | κρέμα τ' άνυφαντικά που χάνω Λάστ.

άνυφαντίλα ή, άμάρτ. άνυφαντίλα Πελοπν. (Λακων. Μάν.)

Έκ του έπιθ. άνύφαντος και της παραγωγικής καταλ. -ίλα.

Άτελής, κακή ύφανσις, ώστε νά σχηματίζονται έν τῷ ύφάσματι ούχι κανονικαί γραμμαι ή νά άφίνωνται κενά. Συνών. άνυφαντιάδα.

άνυφαντόλακκος ό, Άθην. (παλαιότ.) — ΔΚαμπούρογλ. Άθηναϊκ. διηγ. 95 — Λεξ. Ψύλλ.

Έκ των ούσ. άνυφαντής και λάκκος.

1) Ό λάκκος εις τόν όποϊον είναι έστημένος ό ύφαντικός ιστός: Η μιá έμπαινε 'ς τόν άνυφαντόλακκο τσαί έφαινε (έκ παραμυθ.) Άθην. 2) Τό ύφαντήριον Άθην. (παλαιότ.) — ΔΚαμπούρογλ. ένθ' άν. — Λεξ. Ψύλλ.: Έκεϊ ήσαν και ό άργαλειός (ό άνυφαντόλακκος), ή κουζίνα και τό πλυσταρείο ΔΚαμπούρογλ. ένθ' άν. Συνών. ιδ. έν λ. άνυφανταρείο 1.

άνυφαντόμπολζα ή, άμάρτ. άλ'φαντόδουλζα Εϋβ. (Στρόπον.)

Έκ των ούσ. άνυφαντής και μπόλζα.

Ιστός άράχνης: Δέσι του σάρουμα νά κατιβάσσομι τ'ς άλ'φαντόδουλζις. Συνών. ιδ. έν λ. άνυφανταρείο 3.

άνυφαντοπάννι τό, άμάρτ. άϋφαντοπάνν' Στερελλ. (Αίτωλ.) άϋφαντοπάνν' Θεσσ. (Άλμυρ. Καρδίτσ.) άϋφαντοπαννου Εϋβ. (Αΐδηψ.) άλ'φαντόπαννο Σκϋρ.

Έκ των ούσ. άνυφαντής και παννί.

Άνυφαντόμπολζα, ό ιδ., ένθ' άν.: Πῆρε τῇ σκούπα κ' εκαθάρισε τσοι γωνιές από τ' άϋφαντόπαννα Αΐδηψ. Άπ' τ'ν άκαταστασιά της τήν πνίξανε τ' άλ'φαντόπαννα Σκϋρ.

***άνυφαντός** έπιθ. άνυφαντό τό, ΚΠαλαμ. Φλογέρ. βασιλ. 30 — Λεξ. Βλαστ.

Έκ του άρχ. ρ. άνυφαίνω.

Παννί, ύφασμα ένθ' άν.: Ποίημ.

Τεχνίτες μαστορέψανε για σέ πρωτομαστόροι

'ς τόν τοίχο, 'ς τό ψηφιδωτό, 'ς τ' άνυφαντό, 'ς τήν πέτρα

ΚΠαλαμ. ένθ' άν. Η λ. και ως τοπων. υπό τύπ. Άλυφαντά τά, Λέσβ.

άνύφαντος έπιθ. Πελοπν. (Αΐγ.) — Λεξ. Αίν. άνύφαντους Μακεδ. (Βέρ.) Στερελλ. (Εύρυταν.) άνύφαντος Θεσσ. άϋφαντος Ηπ. άϋφαντους Μακεδ. (Κοζ. Σιάτ.) Στερελλ. (Εύρυταν.) άνυφαντος Πελοπν. (Καλάβρυτ.) άνύφαντος Παξ. άνύφαντος Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.) άϋφαντους Στερελλ. (Αίτωλ.) άνύφαντος Πόντ. (Κερασ.) άφαντος Εϋβ. (Κονίστρ.) Μήλ. άφαντος Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.) άφατε Τσακων. άφαντος Πόντ. (Κερασ.)

Τό μεσν. έπιθ. άνύφαντος. Πβ. Corpus glossar. Latin. (έκδ. GGoetz 1, 598 έν λ. *intextus*). Οί τύπ. άνύφανσις και άφανσις έκ του ένεστ. ύφαίνω -'φαίνω κατ' άλλα εις -σις.

Ό μη ύφανθείς ένθ' άν.: Άνύφαντο είν' άκόμη τό παννί που θά κάμω τά προικιά της δυχατέρας μου Αΐγ. Έχω 'κόμα

τό παννί άφαντο Κονίστρ. Έχω δυό παντιές άκόμ' άϋφαντες Ηπ. || Παροιμ. Άγνιστά κί άνύφαντα 'ς τῇ τέμπλα κριμασμένα (επί των μη έξεταζόντων άκριβώς τά πράγματα. τέμπλα=δοκός) Στερελλ. (Εύρυταν.) Συνών. άξύφαντος.

άνυφαντοσύνη ή, άμάρτ. άνυφαντοσύνη Κύθηρ.

Έκ του άμάρτ. έπιθ. άνυφαντός.

Η ύφαντική τέχνη: Άργαστήρι τση άνυφαντοσύνης. Συνών. άνυφαντική 1.

άνύχιαστος έπιθ. άμάρτ. άνύχιαστος Πόντ. (Κερασ.) άνύχιαστος Στερελλ. (Αίτωλ.)

Έκ του στερητ. ά- και του έπιθ. *νυχιαστός <νυχιάζω.

1) Ό μη κεντηθείς δι' όνύχων Πόντ. (Κερασ.) 2) Ό μη έχων νύχια Στερελλ. (Αίτωλ.)

άνυχτοσκάριστος έπιθ. Πελοπν. (Άνδροϋς. Μεσσ.)

Έκ του στερητ. ά- και του έπιθ. *νυχτοσκαριστός <νυχτοσκαρίζω.

Ό μη έξαχθείς προς βοσκήν κατά τήν νύχτα, επί ζώων ένθ' άν.: Όγοιος τόν πονεϊ τά βγάνει τά πρόβατα, όγοιος δέν τόν πονεϊ και κρυγαίνει τ' άφίνει άνυχτοσκάριστα Άνδροϋς.

άνύχτωτος έπιθ. ΚΠαλαμ. Άσάλ. ζωή 126 — Λεξ.

Γαζ. (λ. άνύκτερος) Βλαστ. άνύχτουτους Ηπ. (Ζαγόρ.)

Έκ του στερητ. ά- και του έπιθ. *νυχτιωτός <νυχτιώνω.

1) Ό μη καταληφθείς υπό της νυκτός, ό μη νυκτωθείς Ηπ. (Ζαγόρ.): Έφύγαμαν άνύχτουτ'. 2) Ό άνευ νυκτός, ό μη έχων νύχτα, άνέσπερος ΚΠαλαμ. ένθ' άν. — Λεξ. Γαζ.: Άνύχτωτη ήμέρα ΚΠαλαμ. ένθ' άν.

άνω έπίρρ. Άπουλ. (Καλημ.) Ίκαρ. Κάρπ. Κρήτ. Κύθηρ. Κύπρ. Νάξ. (Άπύρανθ.) κ.ά. άνω Άπουλ. (Καλημ. κ.ά.) Καλαβρ. (Μπόβ. Χωρίο Βουν.) Πόντ. (Κερασ.) άν' Πόντ. (Άργυρόπ. Κοτύωρ. Όφ. Σάντ. Χαλδ.) τάνου Τσακων. Προστ. άνω Κύπρ. και πληθ. άνουτε και άνοϋτε.

Τό άρχ. έπίρρ. άνω. Ό τύπ. άνου και μεσν. Ό τύπ. τάνου έκ του τ'ά άνω. Διά τόν σχηματισμόν του ρηματικού τύπ. άνου - άνοϋτε πβ. και οϋσ-σου, οϋσ-σοϋτε (σιωπή!)

1) Προς τά άνω, προς τά επάνω, επί κινήσεως Άπουλ. (Καλημ.) Ίκαρ. Καλαβρ. (Χωρίο Βουν.) Κάρπ. Κρήτ. Πόντ. (Άργυρόπ. Κερασ. Κοτύωρ. Όφ. Τραπ. Χαλδ.) Τσακων.: Έτ'ατζε τάνου (έσηκώθη προς τά επάνω) Τσακων. Σύρω αν' τά μανίκια μου (άνασύρω τας περιχειρίδας) Όφ. Τέρεν αν' (βλέπε προς τά επάνω) Χαλδ. Μη κανονήτε για-ν-άνου (μη βλέπετε προς τά επάνω) Χωρίο Βουν. Νά πά τά κλάματα άνου 'ς τόν άγέρα Καλημ. || Φρ. Άνω! (έπιφών. παρακελευσματικόν προς τούς άροτριώντας βοϋς διά νά διευθυνθοϋν προς τό άκαλλιέργητον μέρος θεωρούμενον τρόπον τινά ύψηλότερον) Κρήτ. Κύθηρ. Έσ'κωθεν αν' κ' έντῶκεν κα (έσηκώθη άπάνω κ' εκτύπησε κάτω). Επί σφοδράς διαμαρτυρίας Τραπ. Πβ. έσω. || Παροιμ. Αν' αν φτύζω, τό πρόσωπό μ', κά, τά γέν'α μ' (επί του άναγκαζόμενου νά ύποστῇ έκ των δύο άναποφεύκτων ζημιών τήν μίαν. κα = κάτω, γέν'α = γένεια) Τραπ. || Άσμ.

Ύναμαι, αφτίζω και προσκυνῶ για ν' άνέω άνω 'ς τόν οϋρανό (ύναμαι = δύναμαι, αφτίζω = βαπτίζω) Ίκαρ. β) Ός προστ., σήκω, έγέρθητι Κύπρ.: Άνου νά πάμεν τῶαί καρτεροϋν μας. Άνοϋτε πάνω γλήορα τῶ έχουμεν δουλειάν. || Άσμ.

Άνοϋτε, φέριτε τόν παλ'αν βουρῶντα νά δκεβάση (βουρῶντα = τρέχοντας)

Άνοντε, βάες, άψετε λαμπάες τῶαί κρατείτε

(βάες = βάγιες). Ἡ χρῆσις καὶ μεσν. Πβ. Βουστρών. (ἔκδ. ΚΣάθα Μεσν. Βιβλ. 2, 491) «ἄνω νὰ πάμεν εἰς τὴν αὐλὴν νὰ δοῦμεν εἴντα πράματα εἶναι». 2) Ἐπάνω, ἄνω, ἐπὶ στάσεως Ἀπουλ. (Καλημ.) Κάμπ. Τσακων. : Φέρμος ἐστάση ἡλιο ἄνω 'ς τ' ἀγέρα (ἀκίνητος ἐστάθη ὁ ἥλιος εἰς τὸν ἀέρα) Καλημ. Τάνου σὲ δύον πέτδουνε ἔκι ἔχα τὸν κούβελε (ἐπάνω εἰς δύο πέτρας εἶχε τὴν σκάφη) Τσακων. Ἡ λ. ὡς ἀ' συνθετ. ἐν τοπων. πολλαχ. : Ἀνώπολι Κρήτ. Ἀνωγῆ Ἰθάκ. Ἀνωμερὰ Μύκ. Ἀνωδρὺς Κύπρ. κτλ. 3) Ἐπιρρηματ., πλέον, περισσότερον Κύπρ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πόντ. (Σάντ.) κ. ἀ. : Ἐν' ἄνω 'ποὺ τρεῖς ὀκ-κάδες τοῦτον τὸ πιτόνιν Κύπρ. Ὁ χοῖρος ἄνω 'ναι τῶρα 'ποὺ τοοὶ ἐνεγήδα βέδε ὀκάδες Ἀπύρανθ. || Φρ. Ἐδ' ἄτον ἄν' τῶν ἄν' (τὸν ἔχει καλύτερα ἀπὸ ὅλους. ἔδ' ἄτον ἐκ τοῦ ἔδει ἄτον) Σάντ.

Πβ. ἄναβα, ἀπάνω.

*ἄνω-ἀποκάτω ἐπίρρ. ἄνω-ᾠονκάτου Κύπρ. ἀνα-ᾠονκάτου Καλαβρ. (Μπόβ.) ἀναποκάω Ἀπουλ. (Μαρτ.)

Ἐκ τῶν ἐπίρρ. ἄνω καὶ ἀποκάτω.

Ἀνω κάτω, φύρδην μίγδην ἐνθ' ἄν. : Ἐκαμέν μας ἄνω-ᾠονκάτου Κύπρ.

ἄνωάρις ὁ, Σύμ. ἀνάρις Κάμπ. Πελοπν. (Λακων.) ἀναρέα ἡ, Κάμπ.

Ἐκ τοῦ ἐπίρρ. ἄνω καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. - ἄρις.

1) Ὁ εἰς τὸ ἄνω μέρος εὐρισκόμενος (ἐν τῇ παιδιᾷ τῇ λεγομένῃ φούρου) Σύμ. 2) Ἡ ἄνω πέτρα τοῦ μύλου Κάμπ. Πελοπν. (Λακων.) Σύμ. Συνών. ἀπαναριά, ἀπανωλίθι, ἀπανωταριά, ἀντίθ. καταριά, κατωλίθι.

ἄνωγάκι τό, Κύθηρ. ἀνωάκι Κάμπ. Κύθν. Σέριφ. Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἀνώγει διὰ τῆς παραγωγικῆς καταλ. - ἄκι.

Μικρὸν ἀνώγειον οἶκημα ἐνθ' ἄν. : Κάθομαι 'ς ἓνα ἀνω-άκι Κύθν. || Ἄσμ.

Σὰν μοῦ λές νὰ μὴ φοοῦμαι, | 'ς τ' ἀνωάκιν μου κοιμοῦμαι κ' ἔλα ὕρισε 'ς τὸ ὦμα | κ' ἔλα νὰ μὲ βρῆς 'ς τὸ στῶμα (ὦμα = δῶμα) Κάμπ. Συνών. ἀνωγειοῦδιν.

ἀνώγει τό, ἀνώγειο Πελοπν. (Βούρβουρ. Κυνουρ. Τριφυλ.) ἀνώγειον Θράκ. ἀνώγειν Πόντ. (Κερασ.) ἀνώγει κοιν. καὶ Καλαβρ. (Μπόβ.) ἀνώδει Μεγίστ. ἀνώειν Κύπρ. ἀνώει σύνθηθ ἀνούγει Πελοπν. (Λακων. Μάν.) ἀνώ Σαλαμ.

Ἐκ τοῦ μεσν. οὐσ. ἀνώγειον.

1) Τὸ ἄνω πάτωμα διωρόφου οἰκίας, τὸ ἀνώγειον κοιν. καὶ Καλαβρ. (Μπόβ.) : Ὁ δεῖνα κάθεται 'ς τ' ἀνώ Σαλαμ. Παροιμ. φρ.

Ὁ Μανόλης μὲ τὰ λόγια | χιτίζ' ἀνώγεια καὶ κατώγεια (ἐπὶ φαντασιοκόπου) σύνθηθ. || Ἄσμ.

Ψηλὰ 'ς τ' ἀνώγειον ἔφτασι, τὰ ροῦχα τῆς ξιδάνει κί μ' ἄλλα ροῦχα τ' ἀδιρφοῦ τ'ς 'ς τοῦ δρόμου κατιβαίνει Θράκ.

Πά 'ς τ' ἀνώγει μου κοιμᾶμαι καὶ κἀνένα δὲ φοβᾶμαι Μακεδ. Ἀντίθ. κατώγει. β) Τὸ ὑπερῶν τῆς οἰκίας πολλαχ. Συνών. πατάρι. γ) Ὁ γυναικωνίτης τῆς ἐκκλησίας Σάμ. δ) Τὸ δάπεδον ἀνώγειον οἰκίας Πελοπν. (Μεσο.) 2) Οἰκία διώροφος ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἰσόγειον, πρὸς τὴν χαμωκέλλαν Εὐβ. (Κονίστρ. Στρόπον.) Ἰκαρ. Μεγίστ. Πελοπν. (Τριφυλ.) Σαλαμ. 3) Ὁ ἐξώστης Μακεδ. : Κάθομαι 'ς τ' ἀνώει κί παίζον μαντουλῖνον.

ἀνωγειάζω Κύθηρ. Πάρ. (Λεῦκ.) Χίος (Βολισσ.) — ΣΜατσούκ. Γλυκοχαράμ. 13 Μετοχ. ἀνωγειασμένους Μακεδ. (Βελβ.) ἀνωγεσμένος Ἡπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀνώγει. Ἡ λ. καὶ ἐν χειρογρ. Πάρου τοῦ 1634.

1) Κτιζῶ ἄνω πάτωμα, ἀνώγειον Χίος (Βολισσ.) : Ἀνωγειάζω τὸ σπίτι. Μετοχ. ὁ ἔχων ἀνώγειον Ἡπ. Κύθηρ. Μακεδ. (Βελβ.) — ΣΜατσούκ. ἐνθ' ἄν. : Ἄσμ.

Βάνου, φκειάνου τὸ σπίτι μου ψηλὸ κί ἀνωγεσμένο. Ἡπ.

Πῶχει τὰ σπῖτια τὰ ψηλά, ψηλὰ κί ἀνωγειασμένα Βέλβ. — Ποίημ.

Σπῖτια ψηλὰ δὲ ζήλεψα, ψηλὰ κί ἀνωγειασμένα ΣΜατσούκ. ἐνθ' ἄν. 2) Κατασκευάζω τὴν στέγην κτιζομένης οἰκίας Πάρ. (Λεῦκ.)

ἀνωγειαστὸς ἐπίθ. Λεξ. Αἰν. ἀνωγειαστὸς Θεσσ. ἀνωγειαστὸς Θεσσ. ἀνωγειαστὸ τό, Θεσσ. (Μηλ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀνωγειάζω.

1) Ὁ ἔχων ἀνώγειον, ἐπὶ οἰκίας Θεσσ. — Λεξ. Αἰν. : Ἀνωγειαστὸ σπῖτ Θεσσ. 2) Ὡς οὐσ., οἰκία διώροφος Θεσσ. (Μηλ.)

ἀνωγειοῦδιν τό, Κύπρ. ἀνωοῦδιν Κύπρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀνώγει καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. - οὔδιν.

Μικρὸν ἀνώγειον οἶκημα : Εἶδεν οὐλ-λον ἓναν ἀνωγειοῦδιν τὸ χωρκόν. Συνών. ἀνωγάκι.

ἀνωγοκάτωγο τό, Κύθηρ. Ψαρ. Χίος ἀνωκάτωγο Κύθηρ. Πελοπν. (Ὀλυμπ.) ἀνωκάτωγον Στερελλ. (Ἀρτοτ.) ἀνωκάτωο Κύπρ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀνώγει καὶ κατώγει. Ὁ πλήρης τύπος ἀνωγοκάτωγον καὶ ἐν χειρογρ. τοῦ 1561. Ἰδ. ΜΜiklosich — Müller Acta 264. Ὁ τύπ. ἀνωκάτωγο ἢ κατ' ἀνομ. ἢ ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἐπίρρ. ἄνω.

Ἀνώγειον καὶ κατώγειον οἰκίας ἐνθ' ἄν. : Παροιμ. φρ. Κάγει ἀνωγοκάτωγα μὲ τὸ ροῦ του (ἐπὶ φαντασιοκόπου. Συνών. παροιμ. φρ. μὲ τὰ λόγια χιτίζει ἀνώγεια καὶ κατώγεια) Κύθηρ. || Ἄσμ.

Μακάρι πέτροχαλασμός 'ς τ' ἀνωκάτωά σου! Κύπρ.

ἀνώδυνο τό, Μακεδ. (Νάουσ.) Μύκ. ἀνώδυνον Ἡπ. (Ζαγόρ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπίθ. ἀνώδυνος.

1) Εὐῶδες φυτὸν μὲ μονοπέταλον ἄνθος Μακεδ. (Νάουσ.)

2) Ἀπόσταγμα γλήχωνος Μύκ. 3) Αἰθήρ, τὸ καταπραῦντικόν κατὰ τῶν πόνων φάρμακον Ἡπ. (Ζαγόρ.)

*ἄνω-ἐμπρός ἐπίρρ. ἀνωμπρὸ Καππ. (Ἀραβάν.)

Ἐκ τῶν ἐπίρρ. ἄνω καὶ ἐμπρός.

Ἐμπροσθεν.

*ἄνωθεν ἐπίρρ. ἄνθεν Πόντ. (Κερασ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) ἄνθε Πόντ. (Ὁφ.)

Τὸ ἀρχ. ἐπίρρ. ἄνωθεν. Περί τῆς λ. πβ. ἈνθΠαπαδόπ. ἐν Ἀθηνῶν 29 (1917) Λεξικογρ. Ἀρχ. 116.

1) Ἐπὶ στάσεως ἐν τόπῳ, ἄνω, παραπάνω ἐνθ' ἄν. : Ἀνθεν ἀσιὰ (στάσου) Κερασ. Ἀνθεν 'ς σ' ὁσπίτι ἐν' (εὐρίσκεται ἐν τῇ παραπάνω οἰκίᾳ) Χαλδ. 2) Ἐπὶ κινήσεως εἰς τόπον, πρὸς τὰ ἐπάνω ἐνθ' ἄν. : Ἀνθεν ἔλα (ἔλα πρὸς τὰ ἐπάνω) Τραπ. Ἀνθεν ἐδέβεν (διέβη πρὸς τὰ ἐπάνω) Κερασ. 3) Ἐπὶ συγκρίσεως, ὑπεροχῆς, ἐν ἀνωτέρῳ βαθμῷ, κάλλιον ἐνθ' ἄν. : Τ' ἐμὸν τὸ λῶμαν ἀσ' σ' ἐσὸν κί ἄλλ' ἄνθεν ἐν' (τὸ ἰδικόν μου ἔνδυμα εἶναι καλύτερον ἀπὸ τὸ ἰδικόν σου) Χαλδ. Ἀποποῦ φαίνομεν ντὸ εἶμεν ἀσ' σοὶ φτωχοὺς ἄνθεν ; (ἀπὸ ποῦ φαινόμεθα ὅτι εἶμεθα ἀνώτεροι τῶν πτωχῶν ;) αὐτόθ.

